

Сергій Батури́н "Шизґара". Роман. — К. : Нора-Друк, 2016. — 206 с. — серія «Читацький клуб». ISBN 978-966-8659-86-7

17. Легенди великого міста

— На Гідропарк не піду! — рішуче запротестував рудий Котя, аж підскочив і руками замахав. — Куди завгодно, тільки не туди!

— Чому це? — здивувався Сорока.

Гідропарк вважався одним із найбільш пристойних київських пляжів: з питною водою, туалетами, виносною торгівлею, прокатом човнів та навіть з дерев'яними лежаками. Щоправда, займати їх треба було зранку, замалим не на світанку, бо потім, як завжди: приходили якісь ловкачі й захоплювали по п'ять штук одразу, накривши їх великими банними махровими рушниками. Хто знає, були це спритники, які займали місце для своїх, чи пляжна мафія, завданням якої було окупувати всі зручні лежаки, щоб потім поступитися ними на користь особливо нужденних, не забувши при тому справити собі на чай помірну лепту... Якщо ти приходив раніше або разом з ними та займав кілька місць, вони, як правило, нічого не говорили, пляж був комунальний, і за великим рахунком ніякого права на ті топчани, крім нахабної пики, жоден з них не мав.

Хіба що добиратися з Дружби народів на Гідропарк було не надто зручно...

Тролейбусом, трамваєм, а тоді ще — через Дніпро — метрополітенем. Або пішки через міст, якщо п'ятака шкода... Та шкурка за чиньбу явно ставала, надто вже переважав цей пляж своїх конкурентів.

Але Котя затався, стояв рішучий, як Давид, що вийшов на бій проти самого Голіафа:
— Якщо ви туди — не піду, навіть з місця не зрушу, хоч стріляйте.

— Тю, блін, Котю, хрін тобі за пазуху й два на ум пішло! — висловив невдоволення Сорока. — Ти що, блін, з дуба рухнув? З якого це ти хріна корчиш з себе двадцять дев'ятого панфіловця?

Разюча правда про те, що подвиг двадцяти восьми героїв, котрі мужньо зупинили німецькі танки на Волоколамському шосе біля роз'їзду Дубосеково ціною власних життів, є від початку й до кінця літературним вимислом кореспондентів «Красной зvezди», була відома тоді хіба що архіваріусам Головної військової прокуратури СРСР, та й у тих роти були позашивані підписками про нерозголошення... А мізки якісно промивали з дитячого садка: «Іх било только двадцать восемь, / а за спіной была Москва!», — тому всіх дещо пересмикнуло від такої Сорочиної неповаги до історії...

— Що, мля, «корчиш»? — аж сіпнувся рудий.

— Та хулі ти? — сторопів барабанщик. Дівчата ж навпаки: оговталися від першого вибуху емоцій механіка й усім виглядом показували, як їм не подобається обраний хлопцями словесний пласт.

— А хулі-люлі, алаверди! [1](#) — видав Ігореві останній залп Котя й перевів вогонь на прекрасну статю. — Що ви тут кривитеся? Ви знаєте, що на Гідропарку людей топлять?

— Та ну, — здивувався Олексій. — Не вигадуй.

— Хто, я? — заблищав очима Котя. — Друг мого батька сам бачив, а він тобі неабихто — військовий моряк, офіцер!

— Та ну? — гмикнув Шурко. — Сам, на власні очі?

— А то! — впевнено підтвердив Котя і по-змовницьки стишив тон. — Там же як було? Той друг сам киянин і приїхав минулого літа зі своїми товаришами по службі до Києва у відпустку. Вони, знаєте, на Північному флоті служать, їм що Крим, що Київ — усе Південь. Пішли, значить, на Гідропарк... Купаються, значить, загоряють, пивком душу виніжують — не без того, у відпустці люди. А один серед них був — здоровань такий, накачаний — Гойко Мітічу [2](#) й не снилося, все до буйків плавав — красиво так, туди — кролем, назад — батерфляєм! Виходить з води — шкіра блищить, мускулатура на ньому так і грає, так і перекочується! Жінки на нього задивляються: котрі з чоловіками або з дружками — тишком-нишком, решта — відверто й захоплено. Ну, мужикам це, звісно, не подобається, ще б пак: нарисувався — хрін зітреш, кінь з яйцями!

На «коня» Галушка порснула сміхом, Стрілецька зробила вигляд, що їй неприємно чути такі слова, а Сорока байдуже прокоментував:

— Звісно, з яйцями. Без яєць — уже не кінь, а мерин.

— Ну-ну, що ж далі? — не дав збити Котю з потрібної ноти Олексій. — Що сталося з цим Оцеолою Чінгачкувичем?

— Ну, — повів далі Котя, — доплив він знов до буйків, а там взяв та й пірнув. Друзі на березі сидять, не переймаються — «пулю» пишуть. Морський офіцер таки, плаває, як тюлень... А його хвилину нема, дві, а тоді виринає й тягне за собою мертвого водолаза в легкому гідрокостюмі й з аквалангом. Кинув мерця на пісок, а сам — до своїх, сказав щось — один швидко вдягнувся і бігом телефон-автомат шукати, дзвонити куди слід. А на труп роззяви витріщаються, цілий натовп зібрався. Мент прибіг, а вождь червоношкірих одягнувся вже, йому посвідчення — тиць! — і каже: «Я — командир секретного

спецпідрозділу бойових плавців Північного флоту Військово-Морського флоту СРСР. На мене тільки-но був здійснений замах. Про такі випадки ми маємо повідомляти куди слід. Ми вже повідомили, зараз приїдуть із контррозвідки». Мент як почув про контррозвідку — мало в штани не напудив, побіг до мерця і давай глядачів розганяти! Ну, тут військова комендатура наспіла, забрала й мерця, і наших відпочивальників.

І що ж, ви думаєте, з'ясувалося? Це один з рятувальників Гідропарку робив. Теж бойовим водолазом колись на флоті служив. Перевертав одинокого купальника догори лицем, той орієнтацію втратить, а його — на дно, а там чи багато треба, аби захлинувся... Тоді відтягне тіло у потаємне місце. Пошуки починаються, тут-то він і «знаходить» потопельника. Йому — премія, і від родичів інколи щось перепадає... Ну, класного підводного диверсанта таким простим прийомом не візьмеш: наш Віннету вивернувся, висмикнув у аквалангіста загубника, дав у шию, розбив борлак, коротше — вбив!

— І чого ж ти тепер боїшся, вбивцю-то порішили? — здивувався Шурко Шварцберг.

— Друзі-то його там залишилися, вгадай спробуй, що в них у голові! — гмикнув Котя з виглядом знавця. — Премії ж і їм хочеться.

— Премії за знайдених потопельників відмінили, — упевнено збрехав Олексій. Він і сам не знав, чи такі премії на правду хоч колись були.

— Що, так і топив ні в чому не повинних людей? — відверто здивувалася Лена.

— А от таке якраз навіть дуже ймовірно, — авторитетно запевнила Оленка Ярова. — Знаєте, як безневинних людей у карти програють?

— Програють? — прийшла черга дивуватися вже Коті. — Хто програє?

— Звісно хто — бандити, — відказала дівчина. — У моєї тітки однокласник у карному розшуку працює, він і розповідав. Можуть місце в кінотеатрі програти.

Скажімо, грають на п'ятий ряд восьме місце. Хто програє — сідає в залі позаду й під час сеансу довгою гострою швайкою через спинку вбиває глядача, що сидить на програному місці. Або грають на першу зустрічну людину... Кому не поталанить, бере ножа і йде шукати першого-ліпшого...

З теми вибору пляжу розмова непомітно з'їхала на легенди великого міста. Про щурів у фарші, хробаків у залізній бочці, з якої квас продають, негра, що полоскав сифілітичний член у склянці з газводою й був убитий за це випадковим таксистом, та китайські килими, що світяться вночі силуетом вождя Мао в труні, не розповідали — заяложено до моветону, й не вірив у це ніхто. А от про те, що в аптеці за трилітровий слоїк сушених комарів або чистого сигаретного попелу дають купу якихось стецових ніштяків, мало не сто рублів, чутки трималися вперто. От перевірити не вдавалося. Комахи чомусь не наловлювалися, а попіл в ході збору обов'язково ставав нечистим: то бичка хтось в банку кине, то плюне знічев'я...

— А в селі в моєї бабці було, — не витримав Сорока, — мені знайомий мого брата розповідав.

Сорочиноного брата Сергія знали всі — він був на три роки старшим від барабанщиків однолітків і з дитинства вважав нижчим за свою гідність водитися з ними: так, кивне — означить, що помітив, не більше. Колись це зачіпало хлопців, ще б пак: такий козирний кент був цей Сергій. А потім і вони вирости й вирішили: хрін, вибачайте, з ним, хоче виламуватися — хай, ми і без нього нехило спілкуємося. Але посилення на реального, відомого всім брата надавало оповідці вигляду достовірності.

— Ага, кіно в них знімали. Про війну, — розповідав Сорока. — За селом, в лісі. Німці там,

партизани — таке. А літо, спека — як зараз. Ну, вони годину знімають, другу — десять дублів зробили. Всіх спрага мучить, водички кортить. Оголошується перерва, і тут виявляється, що питну воду забули. Режисер — репетувати. Жінка-помреж — в сльози. Кілька молодих акторів визвалися привезти і як були: в костюмах, в гримі, — сідають на броньовик з хрестами й айда на село, в магазин по сік та мінералку!

Приїхали, а сільпо зачинене й ніде ні душі. Якогось діда древнього надибали, а він і сказав: всі на зборах в клубі. Кіношники — туди: група ж не може чекати. Думають, артистів у нас люблять, зараз пояснимо ситуацію, хай відпустять продавця на пару хвилин.

Заходять вони до клубу, а один вирішив приколотися:

«Гутен таґ, — каже. — Хто есть продафець дер сільський лаффка?».

Тут ті, що в президії сиділи, пополотніли, мов крейда, голова сільради почав повітря ротом хапати, як карась на суші, комсорг бочком-бочком — за лаштунки намітився; думали — війна, справжні німці знов прийшли.

А комірник підхопивсь і давай комуністів виказувати!

— І що, розібралися? Чим закінчилося? — поцікавився

Шурко Шварцберг.

— Чим треба. Актору дільничний призначив штраф за дрібний бешкет, а комірника забрали й дали десять років Колими.

Таке рішення всі визнали справедливим: подумаєш, з ролі не вийшов, з німецьким акцентом сказав, це зовсім не те, що голову сільради зраджувати.

— А в моєї мами на роботі, — почала Лена, — одна жінка розповідала. В неї чоловік майор міліції, так вона від нього чула. Два студента з КПІ винайшли машинку для друку грошей. Вирішили її продати. Знайшли якихось кавказців. Показують: в ці отвори — фарбу: зелену, жовту й червону, сюди — папір розміром у стільник заправляєш, отут натискаєш... Натиснули, машинка загула, лампочками замиготіла й видала купюру в сто карбованців — від справжньої не відрізнити...

Ті перевіряти — жодного ґанджу, точнісінько така, як треба: з усіма ділами, з водяними знаками... Ну, думають, треба здати в ощадкасу: якщо там нічого не помітять, то справа чиста! Пішли, накупили облігацій, взяла касирка купюру з дорогою душею. Виходять, радіють: беремо машинку! Сторгувалися за десять тисяч.

Студенти показали, куди що заливати й заправляти, попередили: за один сеанс більше десяти купюр друкувати не варто — машинка перегрівається, взяли гроші й пішли собі — шукай вітра в полі. А покупці прибігли до готелю, підключили: зараз ми! — думають. Дев'ять банкнот вийшли, як пісня: тільки приймай. А далі почалася якась заковика: машинка гуде, папір їсть, а гроші не видає. Ну, думають, ті ж попереджали, мабуть, перегрілася, десять банкнот надрукувала же ... Вимкнули, почекали, поки вистигне. Взялися знову до діла — установка й папір відмовилася приймати. Знайшли якогось майстра, розібрали, а там — бункер на десять купюр і ніякої поліграфії. Студики зарядили туди справжні гроші: їх хоч як перевіряй, подробики не знайдеш!

І за тисячу вкладених десять тисяч отримали.

— Один до десяти: оце бізнес! — захоплено промурчав

Котя. — І чим закінчилося?

— Усіх знайшли, — запевнила Лена. — Студентам щось там по мінімуму дали, мало не умовно, а тим — по десять років Колими за подробику грошей.

— Схожа історія на заводі іграшок була, — почав Сашко. — Дружина майстра того цеху,

де все сталося, в мого батька пальто шила...

Мабуть, це вже ставало законом жанру: історія мала бути розказана дуже добре відомій учасникам розмови людині кимось, кого вони не знають.

— Минулого року це було. Там мужики в курилці сиділи. Один і каже: бачили, мовляв, новий рубль ювілейний? Тридцять років Перемоги?

— Де жінка з мечем? — не зміг помовчати пару хвилин Котя.

— Ага. Ну, той показав, не всі ще й бачили. А там двоє братів були, гравірувальники. Прес-форми робили: пуансони, матриці... Крутили вони монету, крутили, роздивлялися-передивлялися, а тоді й кажуть: «Муйня, нічого складного, на нашому обладнанні можна таку зробити». А хтось взяв та й бовкнув: ніз'ящо, мовляв, не зробіть! Забилися на відро горілки. Брати підібрали дуже подібний за кольором сплав, десь тиждень чаклували у себе в майстерні. Тоді виносять: ось, ювілейний! Так на позір не відрізниш, казали, як справжній. Знов-таки, перевірка яка? Візьмуть в магазині чи ні. І що ж? На той карбованець запросто продали дві пачки сигарет. Хто програв — виставили горілку, випили її всією компанією, та й по всьому. Майже рік пройшов, уже й забувати цю історію почали... А цієї весни приїжджають на завод менти на трьох бобіках, заламують братам руки за лопатки й виносять з їхньої підсобки два повних цебра: одне — із заготовками, друге — з готовими монетами...

— Так брати тоді виграли спір та й вирішили, — здогадався Котя, — що не слід таким талантам пропадати...

А хтось, видно, після того випадку заклав, що вони вміють гроші підробляти, вони вже були на гачку, за ним вже слідували...

— І дали знов десять років Колими, — встряла Галушка, котрій вже почали набридати ці балачки.

— Та якої там Колими, що ти мелеш? — здивувався Котя. — Тобі ж сказали: заарештували навесні, ще, мабуть, суду не було, слідство йде!

— Та набридло ваші брехні слухати! — завелася білявка. — Ви ще розкажіть, як два практиканти в журналі «Мурзилка» вночі в друкарні набір поміняли, а вранці прийшли робітники, нічого не помітили й надрукували весь наклад з хуліганськими загадками про самовар: «У якого молодця звонко капає с кінця?» та про гойдалку:

«Туда-сюда-обратно, тебе и мне пріятно»... І що брат тещі вашого дідуся сам того журналу бачив! А практикантів упіймали й дали десять років Колими. Не п'ять, не п'ятнадцять — рівно десять!!! Бо десять — не багато й не мало, саме в акурат!

Від приязної й зазвичай лагідної Галушки товариство такого гвалту не чекало й принішкло. Вона ж трохи помовчала й додала:

— Ви б оце до ночі тут лясати точили... А час іде. Ми збиралися на пляж чи ні? Приїдемо — там собі брешіть на бережку до втрати пульсу, хто проти?

— Ніхто не проти, поїхали, — примирливо замуркав Котя, — на Золотий. Тут же ж поряд: троліком-«десятькою» до Патона, а там — «лаптем» на острів.

Пропозиція дійсно була спокуслива: Золотий пляж був поряд, печерські почувалися там практично як вдома.

Перевіз два чи три рази на годину здійснював з парку Примакова чималенький відкритий катер, на якому з палубних надбудов була одна-єдина капітанська рубка, дійсно схожий на велетенський личак чи гігантську калошу, якою його теж йменувала невтаємничена частина пасажирів. Однак для більшості він був тільки «лапоть». Проїзд коштував п'ятак в один бік, і бувала в бувальцях команда, щоб не зв'язуватися з

мідяками, всіх везла туди за 10 копійок, а назад — безкоштовно. Дехто хитрий приїздив на рибну ловлю рано-вранці на Гідропарк на метро і берегом-берегом, за течією — доходив аж до Золотого. Зрозуміло, що до парку ці ловкачі їхали безкоштовно.

Користуватися «лаптем» теж треба було вміти: не рекомендувалося розплачуватись купюрами — скільки б ти не дав, решту, хоч дев'ять дев'яносто, тітка матрос-касір завжди набирала гривениками, дивлячись на тебе чесними ясними очима й тужливо розповідаючи, що інших грошей, ніж гривеники, ніхто не дає. Хлопці швидко прохавали тему й платили виключно монетами.

Щоб не повторювати помилок кіногрупи з Сорочиної оповідки, вирішили зайти в гастрик на Філатова й набрати води та такого-сякого хавчика. Поки стояли в черзі, Котя розповів ще одну історію:

— Знаєте, в японських хіппі модно носити на шиї на ланцюжку наш ювілейний карбованець з Леніним. Просвердлюють й носять, як медаль чи кулон. Платять вони за нього триста ієн. А за такі гроші знаєте, що можна купити? Блок пряжі мохер з п'яти мотків. А в нас скільки такий коштує? Тридцять рублів! От моряки й везуть...

— Тридцять за блок — це недорого, — втрутилася в розмову літня жінка з черги.

— І я кажу: підйом — один до тридцяти, чистий бізнес...

Справедливості заради слід сказати, що коли років за п'ятнадцять настали часи, що займатися бізнесом уже не заборонялося, Котя просто легалізував автотосервіс у власному гаражі й далі не пішов, хоча, кажуть, йому на прожиття вистачає.

На «лапті» Олексієві з Леною дісталось одне місце на двох, і він зібрався шляхетно поступитись ним на користь дівчини, але мала вирішила інакше: ти сідай, а я — до тебе на коліна. Така поведінка на людях у 70-ті була вже не виключною, але ще досить сміливою. Покоління старших братів та сестер посміювалося, батьків — невдоволено бурчало, а от старі люди лаялися й часто навіть брутально сварили парочки, особливо дівчат, і «блядь» було в тирадах ветеранів не найжорсткішим словом. Олексій глянув — явно маразматичного вигляду людей поряд не було, поїздки тієї — кілька хвилин, і він прилаштувався на лаві й посадив дівчину до себе на коліна. Ще й за талію обійняв.

А вона раптом повернулася й ніжно поцілувала його в губи. Одне діло — на «п'ятаку», закритому з усіх боків заростями бузку чи у дворі на лавці під вишнею, куди світло ліхтаря не добиває, а інше — отак прилюдно.

Це було демонстрацією статусу й декларацією про стосунки. Але печерські з Броду й вухом не повели: те, що Алекс Дем'ян та Ленка Стріла зустрічаються, на районі вже перестало бути новиною.

«Лапоть» ішов уздовж «першої гатки» — одного з трьох гранітних насипів, що простягалися тоді вище моста Патона від берега до островів мало не на середині річки. За кілька років після подій, про які йдеться, через новостворене Канівське водосховище рівень води в Дніпрі біля Києва піднявся, сховавши під хвилями і дамби, і острівці, що стали однією здоровецькою обмілиною.

А поки що рибалки, не передбачаючи фатальної загрози, що нависла над їхнім улюбленим місцем риболовлі, густо обсіли гатки з вудками й саморобними переметами. Олексій у дитинстві не раз приходив сюди з хлопцями зі старого двору: ловилися тут найчастіше краснопірка та окунь, зрідка клювала захожа плоскирка та чіплявся, заковтнувши гачка до самого шлунку, очманілий бобир.

Сорока раптом короткозоро примружився й почав видивлятися на когось на дамбі. Аж поглядом прикипів. Але того ніхто не помітив, крім Олексія, та й він завважив побіжно, бо

на руках сиділа мала, обійнявши його за шию, а просто перед очима манливо розкрився виріз її сарафанчика, і зазирати туди знишка було значно цікавіше, ніж придивлятися до зятятого барабанщика.

Коли компанія виходила з причалу на пляж, Олекса спитав у Сороки:

— Ти що там побачив на гатці?

— Ти розумієш, — невпевнено сказав Ігор, — мені здалося, що там ловив рибу один з тих припудрених, що наваляли мені тоді на «Супері».

— Так чого ж ти не сказав? — здивувався Алекс.

— І що би ти зробив? — скептично подивився на приятеля Сорока. — З катера вистрибнув би? І потім, я не впевнений, що це саме він.

— Окуляри носи, — нечемним тоном порадив Олексій. — Ксюха теж недобачає? Якби ти сказав, вона би глянула, і якщо це був він, сказала би нам. І ми би всі його запам'ятали.

— Ага, Ксюха ж теж їх бачила. Так, про Ксюху я й не подумав... — засмутився спец із гри на ударних. — Ну, нічого, поїдемо назад — глянемо, — спробував він заспокоїти себе й друга.

— Ми назад знаєш, коли поїдемо? — охолов його Алекс. — Як сонце збереться сідати, дурний твій припудрений на тебе весь день там чекати!

Він як у воду дивився: таки коли ввечері вони переправлялися назад, на каменях гатки нікого, схожого на «припудреного» знайомця Сороки, не було.

Приспів з непристойної дворової пісні, зараз, здається, остаточно забутої.

Гойко Мітіч (Гойко Митић) — югославський та німецький актор, відомий виконанням ролей індіанців у фільмах кіностудій ФРН, НДР та Чехословаччини. Вирізнявся спортивною атлетичною статуєю. Був особливо популярним у 60–70-ті роки ХХ ст.